

המוסד לביטוח לאומי
מינהל גמלאות
אגף הבטחת הכנסה

מספר פס"ד: 17424-08-14	תאריך: 7 בספטמבר 2015
------------------------	-----------------------

פרטים מזהים
מערער: המוסד לביטוח לאומי
משיב: לורן פלסטר
בפני בבית הדין הארצי לעבודה

נושא: לימודים
הפצה באתר חיצוני: כן

תיאור המקרה:
התובע הגיש תביעה להבטחת הכנסה ב-11/2012 כמי שמבצע עבודות שירות בפקוח השב"ס. התובע היה סטודנט באוניברסיטת בר אילן עוד קודם לתחילת עבודות השירות, אולם בתביעה שהגיש דיווח שאינו תלמיד. בזמן עבודות השירות למד קורסים אקדמאיים אחדים בשעות אחר הצהריים והערב בהיקף של 8 שעות בשבוע, כחלק מלימודיו האקדמיים. התביעה נדחתה בשל לימודים אקדמאיים.
התובע הגיש ערעור על החלטת המוסד לבית הדין האזורי בתל אביב. בית הדין פסק כי אין לראות בו תלמיד מאחר שהוא לומד מספר שעות קטן בשעות אחר הצהריים והערב ופטור מהתייצבות בלשכת שירות התעסוקה. בית הדין הסתמך על פס"ד קרר משנת 2003, שבו אושרה זכאות של אם לילד שלמדה 4 שעות שבועיות בלבד והייתה פטורה ממבחן תעסוקה. המוסד ערער על ההחלטה לבית הדין הארצי לעבודה.

תמצית פסק הדין:
בית הדין הארצי לעבודה קיבל את ערעור המוסד.

נימוקי בית הדין:

- פס"ד קרר התקבל לפני תיקון החוק ל"הורים עצמאים" (הורים יחידים) שלומדים. כיום לאור תיקון החוק אין מקום להוסיף חריגים בנושא לימודים. הסייג לעניין הורה עצמאי אינו חל על התובע. פס"ד קרר מהווה חריג בעל נסיבות מיוחדות.
- הלימודים מתקיימים במוסד להשכלה גבוהה והתובע היה רשום כסטודנט במוסד. לא מדובר בלימודים אקראיים בלתי סדירים או במסגרת בלתי מחייבת אלא במסגרת אקדמית מסודרת, מחייבת ומתוכננת.
- תכליתו הסוציאלית של חוק הבטחת הכנסה היא להבטיח את כבוד האדם ואת הזכות המינימלית לקיום בכבוד. התובע למד 8 שעות בשבוע שבהן יכול היה לעבוד ולהשתכר.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 17424-08-14

ניתן ביום 07 ספטמבר 2015

המערער

המוסד לביטוח לאומי

המשיב

לורן פלסטר

בפני: הנשיא יגאל פליטמן, סגנית הנשיא ורדה וירט-ליבנה, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, נציג ציבור (עובדים) מר אלעזר וייץ, נציג ציבור (מעסיקים) מר אמנון גדעון

בשם המערער: עו"ד שלומי מור

בשם המשיב: עו"ד איתן ליברמן

פסק דין

השופטת סיגל דוידוב-מוטולה

1. בפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בתל אביב (השופטת אורנית אגסי; בל' 13-01-43546), במסגרתו בוטלה החלטת המערער (להלן: המוסד) לשלול את זכאות המשיב לגמלת הבטחת הכנסה נוכח לימודיו באוניברסיטה.

התשתית העובדתית ופסק דינו של בית הדין האזורי

2. המשיב, יליד שנת 1984, ביצע - החל מיום 8.11.12 ולמשך ששה חודשים - עבודות שירות שנגזרו עליו במסגרת הליך פלילי בו הורשע. בגין תקופה זו הגיש המשיב תביעה למוסד לקבלת גמלת הבטחת הכנסה. בטופס התביעה ציין כי אינו לומד, אך בפועל למד 8 שעות בשבוע לצורך השלמת מחויבויותיו בלימודי התואר הראשון אותם למד באוניברסיטת בר אילן.
3. עבודות השירות בוצעו על ידי המשיב בימים א' - ה' בין השעות 7.00 - 14.00 ובהמשך בין השעות 7.30 - 15.00. הקורסים באוניברסיטה היו בשעות הבאות: בסמסטר א' ביום א' בין השעות 14.00 - 20.00 וביום ב' בין השעות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 17424-08-14

16.00 - 18.00; בסמסטר ב' ביום א' בין השעות 18.00 - 20.00, ביום ב' בין השעות 16.00 - 18.00 וביום ד' בין השעות 14.00 - 18.00.

4. תביעתו של המשיב למוסד, לקבלת גמלת הבטחת הכנסה, נדחתה בהתבסס על סעיף 3(4) לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א - 1980 (להלן: החוק). תביעתו של המשיב לבית הדין האזורי, כנגד החלטה זו - התקבלה. בית הדין האזורי קבע, בהתבסס על פסק הדין שניתן בעניין קרר (עב"ל (ארצי) 1368/01 מיכל קרר - המוסד לביטוח לאומי (6.11.03)), כי "לימודים למשך שעות ספורות בשעות אחר הצהריים אינם פוגעים בשלעצמם בזכאותו של התובע לקצבת הבטחת הכנסה משאין הוא נדרש להתייצב בלשכת התעסוקה מאחר וביצע עבודות שירות".

בית הדין הוסיף כי קבלת עמדת המוסד "תביא לתוצאה בלתי רצויה על פיה מי שמבצע עבודות שירות (או פטור מסיבה אחרת מלהתייצב בשירות התעסוקה) אינו רשאי להשקיע את יתרת זמנו הפנוי בשיפור השכלתו ויכולתו העתידית לעבוד". התביעה התקבלה לפיכך, ועניינו של המשיב הוחזר למוסד לצורך בחינת יתר תנאי הזכאות מכוח החוק.

טענות הצדדים בערעור

5. המוסד טוען כי לא יכולה להיות מחלוקת עובדתית כי המשיב היה בתקופה הרלוונטית "תלמיד", כהגדרת המונח בסעיף 3(4) לחוק, ובהתאם קובעות הוראות החוק במפורש כי אינו זכאי לגמלת הבטחת הכנסה בתקופת לימודיו. משכך, אין למוסד - או לבית הדין - שיקול דעת להחליט כי תינתן גמלה, בניגוד לקביעת המחוקק, רק בשל שהלימודים מתקיימים בשעות אחר הצהריים או בהיקף שעות שהוא יחסית נמוך.

המוסד מדגיש כי גם מבחינה מהותית, "בכך שהמשיב מצא 8 שעות מדי שבוע להקדיש ללימודיו פלוס שעות נוספות למטלות שהיו לו, הוא גילה לפנינו שבזמן הזה הוא היה יכול לצאת ולעבוד. הוא גילה שעבודות השירות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-08-17424

לא מנעו ממנו לעסוק בפעילות אינטנסיבית שמילאה את זמנו ואם הוא בחר בלימודים היה יכול לבחור בעבודה".

6. המוסד סבור כי לא ניתן להקיש לעניינו של המשיב מעניין קרר, אשר עסק באם חד הורית שלמדה פחות מ- 4 שעות בשבוע ולא נדרשה להשקעת זמן כלשהי מלבד שעות הלימודים הפרונטאליות. במקרה זה, לעומתה, מדובר ב- 8 שעות שבועיות על פני שני סמסטרים רצופים במסגרת לימודי תואר ראשון, ובהכרח נלוו ללימודים הפרונטאליים גם מטלות אקדמיות. המוסד מוסיף כי לאחר הלכת קרר תוקן החוק, באופן המאפשר בתנאים מסוימים להורים יחידניים ללמוד במקביל לקבלת גמלה, כאשר כלל ההן בתיקון מלמד על הלאו.

המוסד מדגיש כי אין הצדקה להפלות לטובה את המשיב לעומת סטודנטים אחרים, שאינם זכאים לגמלת הבטחת הכנסה במהלך לימודיהם. בלשונו - "האם יעלה על הדעת שחברו של המשיב לספסל הלימודים, שהינו אדם נורמטיבי ולא ביצע עבירות סמים, לא יהיה זכאי לגמלת הבטחת הכנסה, ואילו המשיב, בשל הרשעתו בפלילים וגזר דינו לעבודות שירות, יזכה במקביל ללימודיו לתשלום הגמלה? האם לא בכך החוטא יוצא נשכר?"

7. המשיב טוען כי לא היה בתקופה הרלוונטית "תלמיד" במובנו המהותי של המושג, כאשר אין לבחון את התקיימות החריג החקיקתי באופן פורמאלי אלא על סמך כלל הנסיבות לרבות היקף השעות שלמד, האם עיקר זמנו הוקדש ללימודים, האם מדובר בלימודים סדירים וכיו"ב.

לגישתו, כאשר היה לו פטור מהתייצבות בשירות התעסוקה בשל עבודות השירות; כאשר עבודות השירות לא אפשרו לו להתחייב לעבודה קבועה; וכאשר לימודים בקורסים בודדים מספר שעות מצומצם בשבוע אינם בגדר לימודים סדירים ומלאים - לא הייתה הצדקה לראות בו "תלמיד" שבחר ללמוד במקום לעבוד, וגישת המוסד בקשר לכך מנוגדת לתכלית החקיקה.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 17424-08-14

8. המשיב מוסיף כי תיקון החקיקה לאחר הפסיקה בעניין קרר אינו מהווה הסדר שלילי, וכי אינו מופלה לטובה לעומת תלמידים אחרים שכן סטודנט שאינו מבצע עבודות שירות יכול לבחור לעבוד בשעות בהן אינו לומד, ולפרנס את עצמו. המשיב מדגיש כי לא הובא כל בסיס ראיתי לטענת המוסד כי יכול היה לעבוד בשעות אחר הצהריים, כמו גם לטענה כי הוטלו עליו מטלות אקדמיות נוספות בתקופה זו. המשיב מפנה לפסיקה התומכת בעמדתו, בנוסף לעניין קרר, לרבות דב"ע (ארצי) 04-4/98 שמואל הלברשטאם - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע לג 177 (1998); להלן: עניין הלברשטאם; בל (אזורי נצרת) 2203/02 אושרת מזרחי - המוסד לביטוח לאומי (21.11.05); וכן לעמדת המוסד עצמו בעב"ל (ארצי) 261/07 המוסד לביטוח לאומי - ליאורה עמר פורמן (9.2.09); להלן: עניין פורמן. לשיטתו, בפסקי הדין שקבעו אחרת דובר בהיקפי לימודים גדולים משמעותית.
- המשיב אישר כי ציין בטופס תביעתו למוסד כי אינו לומד, אך הדגיש כי הן המוסד והן בית הדין האזורי לא התייחסו לכך כאל עילת שלילה עצמאית (הגם שבית הדין האזורי ציין עובדה זו בפסק דינו).
9. בהסכמת הצדדים, פסק הדין ניתן על יסוד הודעת הערעור, וסיכומי הצדדים כפי שנשמעו בישיבת קדם הערעור.

דיון והכרעה

10. לאחר שנתנו דעתנו לטענות הצדדים, לפסק דינו של בית הדין האזורי ולכלל חומר התיק, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל. טעמינו לכך יפורטו להלן.
11. סעיף 3(4) לחוק קובע כי "תלמיד הלומד במוסד שקבע השר בתקנות ובתנאים שקבע" - לא יהא זכאי לגמלת הבטחת הכנסה. בחוק ובתקנות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 14-08-17424

נקבעו מספר חריגים לעניין זה, וביניהם סייג שהתווסף במסגרת תיקון החוק משנת 2008, ומתייחס ל"הורה עצמאי" בתנאים הנקובים בהוראות הסעיף. אין חולק כי אף אחד מהסייגים אינו מתייחס לנסיבותיו של המשיב.

12. בתקנה 6(א) לתקנות הבטחת הכנסה, התשמ"ב - 1982 פורטו מוסדות הלימודים וההכשרה אשר יביאו לשלילת הזכאות לגמלה, וביניהם "כל מוסד להשכלה גבוהה שהוזכר לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח - 1958...". בפסיקה הובהר כי תקנה זו, "השוללת גמלה ממי שלומד במוסד להשכלה גבוהה, תכליתה לשלול תשלום מאוצר המדינה למי שבחר ללמוד ולא לעבוד ולהשתכר" (דב"ע (ארצי) 04-12/98 ג'ני ברוכי - המוסד לביטוח לאומי, פד"ע לג 74 (1998); כן ראו בעניין פורמן).

13. המשיב במקרה שלפנינו היה רשום, בתקופה הרלוונטית, כסטודנט לתואר ראשון באוניברסיטת בר אילן. המשיב לא הפסיק את לימודיו עם תחילת ריצוין של עבודות השירות שהוטלו עליו אלא המשיכם, ובשני סמסטרים רצופים שחלו בתקופה לגביה עתר לקבלת גמלת הבטחת הכנסה - השלים את מחויבויותיו לתואר בלמידתם של מספר קורסים, משך 8 שעות בשבוע. לא דובר לפיכך בלימודים אקראיים, בלתי סדירים או במסגרת בלתי מחייבת (כפי שהיה בעניין הלב שטאם אליו הפנה המשיב) אלא בהשתתפות במסגרת אקדמית מסודרת, מחייבת ומתוכננת. אף לא דובר בהשלמה גרידא של דרישות צדדיות של התואר, אלא במספר קורסים בכל סמסטר, על כל הכרוך בכך מבחינה אקדמית.

על פני הדברים, לפיכך, היה המשיב "תלמיד" בתקופה בגינה ביקש לקבל גמלה, ואינו זכאי לקבלתה לפי הוראות החוק (עניין פורמן; עב"ל (ארצי) 498/03 משה קריספין - המוסד לביטוח לאומי (19.12.04); עב"ל (ארצי) 154/05 יבגניה מלמוד - המוסד לביטוח לאומי (2.5.06); עב"ל (ארצי) 720/07 אלון יעקב - המוסד לביטוח לאומי (1.4.09)). עניין קרר מהווה חריג

בית הדין הארצי לעבודה

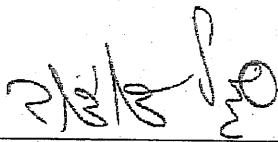
עב"ל 17424-08-14

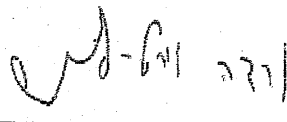
לפסיקה לעיל וניתן בהתבסס על נסיבותיו המיוחדות, ולכן לא מצאנו כי יש בו כדי לסייע למשיב.

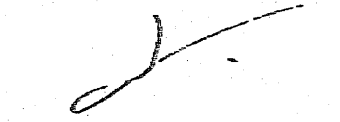
14. להסרת ספק נציין כי לא נשמטה מעינינו תכליתו הסוציאלית של החוק, כמו גם העובדה כי נועד להבטיח את כבוד האדם ואת הזכות המינימאלית לקיום בכבוד. אף מקובל עלינו כי יש לקחת בחשבון את התכלית האמורה, ואת הזכות החוקתית החשובה אותה נועד לממש, בעת פרשנות הוראות החוק - לרבות הוראת סעיף 3(4) - וראייתן באופן מהותי ולא טכני. אלא, שבנסיבותיו של מקרה זה - בהן למד המשיב 8 שעות בשבוע לאחר שהסתיר עובדה זו מהמוסד, תוך השלמת לימודיו לתואר ראשון באוניברסיטת בר אילן על כל הכרוך בכך מבחינת משך הזמן וההשקעה הדרושים לכך - שוכנענו כי תכלית החקיקה תומכת דווקא בעמדת המוסד.

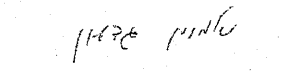
15. סוף דבר - נוכח כל האמור לעיל, הערעור מתקבל. החלטת המוסד, לדחות את תביעת המשיב לגמלת הבטחת הכנסה בתקופת היותו "תלמיד" - עומדת על כנה. כמקובל בתיקי ביטחון סוציאלי, אין צו להוצאות.

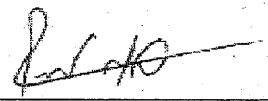
ניתן היום, כ"ג אלול תשע"ה (07 ספטמבר 2015), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת

ורדה וירט-ליבנה,
סגנית נשיא

יגאל פליטמן,
נשיא, אב"ד

מר אמנון גדעון,
נציג ציבור (מעסיקים)

מר אלעזר וייץ,
נציג ציבור (עובדים)

בית דין אזרחי לעבודה בתל אביב - יפו

ב"ל 43546-01-13

1 19 יוני 2014

2

3

4

5

לפני:

כב' השופטת אורנית אגסי

התובע:

לורן פלסטר
ע"י ב"כ: איתן ליברמן

הנתבע:

המוסד לביטוח לאומי
ע"י ב"כ: עו"ד שרון חג'ג

פסק דין

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

1. לפנינו תביעתו של מר לורן פלסטר (להלן "התובע") כנגד החלטת המוסד לביטוח לאומי (להלן: "הנתבע" או "המוסד") לשלול זכאותו לקצבת הבטחת הכנסה בנימוק שהתובע רשום כתלמיד באוניברסיטה על פי סעיף 3(4) חוק הבטחת הכנסה התשי"א – 1981 (להלן: "החוק").

2. לטענת התובע מאחר והוא היה פטור מהתייצבות בלשכת התעסוקה הרי שלמרות שלמד שמונה שעות שבועיות הוא זכאי לקבל דמי הבטחת הכנסה.

3. לטענת הנתבע מאחר והתובע היה תלמיד די בכך כדי להצדיק דחיית תביעתו לגמלה.

4. העובדות:

- א. התובע יליד שנת 1984, עמד לדין פלילי בגין עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים הורשע בדין ונגזר עליו עונש מאסר על דרך של עבודות שירות למשך 6 חודשים.
- ב. התובע חדל לעבוד בעבודתו ב 10/2012 והחל לבצע את עבודות השירות ביום 08.11.2012 ולמשך 129 ימים נטו בימים א-ה תחילה בשעות 7:00-14:00 ואח"כ בין 7:30-15:00 וזאת עד ליום 07.05.2013 (נספח ב' לכתב התביעה, סעי' 4 סיכומי התביעה).
- ג. כמבצע עבודות שירות היה התובע זכאי לגמלת הבטחת הכנסה מכוח סעיפים 2(א)(8), 2(א)(2) לחוק (ס"ק 16 לתוספת הראשונה).

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ב"ל 43546-01-13

- 1 ד. התובע, עוד קודם להרשעתו היה סטודנט באוניברסיטת בר אילן, על מנת לסיים
- 2 את לימודיו לתואר היה על התובע ללמוד עוד קורסים ספורים.
- 3 ה. בתקופה בה ביצע את עבודות שירות למד התובע קורסים בשעות אחר הצהריים לפי
- 4 הפירוט הבא:
- 5 בסמסטר א' ביום א' מ- 14:00-20:00 וביום שני מ 16:00-18:00 (סה"כ 8 שעות
- 6 שבועיות)
- 7 בסמסטר ב' יום א' 18:00-20:00 יום ב' 16-18 וביום ד' מ 14:00-18:00 (סה"כ 8
- 8 שעות שבועיות).
- 9 ו. ביום 20.11.2012 הגיש התובע לנתבעת תביעה לגמלת הבטחת הכנסה.
- 10 ז. בתביעתו מן המוסד ציין התובע כי אינו לומד על אף שלמד 8 שעות בשבוע.
- 11 ח. ביום 23.12.2012 נדחתה תביעתו בנימוק שהוא תלמיד באוניברסיטה, יתר רכיבי
- 12 הזכאות לא נבדקו.

דיון והכרעה

5. העובדות בענינו אינן שנויות במחלוקת, התובע לא נדרש להתייצב בלשכת התעסוקה בשל כך שביצע עבודות שירות ואכן למד שמונה שעות בשבוע בשעות אחר הצהריים. השאלה העומדת להכרעת בית הדין היא האם המבוטח שהיה פטור מהתייצבות בלשכת התעסוקה, איבד את זכאותו לקצבה בשל כך שהיה באותו זמן תלמיד כהגדרתו בחוק הגם שהיקף הלימודים היה קטן – שעות ספורות בשבוע.

לשאלה זו אשיב בשלילה.

6. על פי סעיף 3(4) לחוק, שלל המחוקק את הזכות לגימלת הבטחת הכנסה מ"תלמיד" הלומד ב"מוסד" שנקבע בתקנות. מוסד כולל בין השאר, מוסד להשכלה גבוהה. יחד עם זאת בית הדין נדרש לסוגיה דומה לזו שלפני בעב"ל 1368/01 מיפל קרר נ' המוסד לביטוח לאומי, מיום 06.11.2003.

בפרשת קרר היתה התובעת פטורה מהתייצבות בלשכת האבטלה בשל היותה אם חד הורית לילדים צעירים. כמו התובע בענינו גם גב' קרר למדה שעות ספורות בשעות אחר הצהריים והמוסד שלל את זכאותה לקצבת הבטחת הכנסה. נפסק על ידי בית הדין הארצי מפי כבוד השופט פליטמן כי בנסיבות הנ"ל בהן לא נדרשה התובעת להתייצב בלשכת התעסוקה היתה היא זכאית לקצבה על אף שלמדה שעות ספורות אחר הצהריים.

7. כך גם בענינו, לימודים למשך שעות ספורות בשעות אחר הצהריים אינם כשלעצמם בזכאותו של התובע לקצבת הבטחת הכנסה משאין הוא נדרש להתייצב בלשכת התעסוקה מאחר וביצע עבודות שירות.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

ב"ל 13-01-43546

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

8. קבלת עמדת הנתבע פה תוביל לתוצאה לא רצויה על פיה מי שמבצע עבודות שירות (או פטור מסיבה אחרת מלהתייצב בלשכת התעסוקה) אינו רשאי להשקיע את יתרת זמנו הפנוי בשיפור השכלתו ויכולתו העתידית לעבוד. באופן פרדוקסלי קבלת עמדת הנתבע פה תוביל להגדלת התשלומים שמשלם המוסד – שכן היא מונעת ממבוטחים לשפר את כישוריהם והתאמתם לשוק העבודה ומקבעת את מעמדם כנתמכים, שלילת הזכאות במקרים כאלו מנוגדת לתכלית החוק.

9. שאלות דומות עלו בשורה של פסקי דין וראו בין השאר בל(חי) 846/06 עמר פורמן ליאורה נ' המוסד לביטוח לאומי מיום 20.02.2007 וההפניות שם:

"ראוי לעודד מקבלי גמלאות לצאת וללמוד מקצוע שיבטיח את עתידם ויפסיק את הזקקותם לסעד מן המדינה, זאת כל עוד אין הלימודים מסכלים את יכולתם להתייצב בלשכת התעסוקה ואת חובתם להפיש עבודה מתאימה ולהענות לה. ובמילים אחרות, כל עוד הלימודים הינם מספר מועט של שעות שבועיות בשעות אחה"צ והערב בלבד במשך יום או יומיים בשבוע, דבר שאינו סותר את מבחר התעסוקה, היה מקום להקל עם המבוטח ולסייע לו להתקדם בטווח הארוך. הנמקה דומה ניתן למצוא בעניין אוכמן, בבל (נצ') 1140/99 פינקלשטיין נ' המל"ל."

על תנאי זה יש להוסיף גם את התנאי כי הלימודים ממומנים שלא על ידי תובע גמלת הבטחת ההכנסה שכן מטרת גמלת הבטחת הכנסה הינה קיום מינימלי בכבוד ולא מימון לימודים. [ההדגשה הוספה א.א.]

10. סיכום
לאור הלכת קרר הנ"ל אני קובעת שדחיית תביעתו של התובע רק בשל כך שלמד מספר שעות בשעות אחר הצהריים מבוטלת. על פקד התביעות לבחון את שאר רכיבי זכאותו של התובע לקבלת קצבת הבטחת הכנסה בהתאם לתביעתו מן המוסד, בין השאר את מקור המימון של לימודי התובע. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"א סיוון תשע"ד, (19 יוני 2014), בהעדר הצדדים ותישלה אליהם.

